

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava

Marija Klink
Õpetajate arvamused koolieelsete lasteasutuste eestikeelsele õppele ülemineku kohta
Bakalaureusetöö

Juhendaja: algõpetuse didaktika ja praktika nooremlektor Esta Sikkal

Tartu 2025

Kokkuvõte

Õpetajate arvamused koolieelsete lasteasutuste eestikeelsele õppele ülemineku kohta

Eestikeelsele õppele üleminek lasteaedades on keeruline, kuid vajalik protsess, mis toob kaasa nii positiivseid aspekte kui ka väljakutseid. Selle bakalaureusetöö eesmärk on selgitada välja Ida-Virumaa koolieelse lasteasutuse õpetajate arvamused eestikeelsele õppele üleminekuks; millised takistused ja probleemid on sellega seoses tekkinud ning millised on rõõmud ja positiivsed tegurid seoses eestikeelsele õppele üleminekuuga. Nende väljaselgitamiseks viidi läbi kvalitatiivne uuring intervjuude näol seitsme lasteaiaõpetajaga, kelle emakeel on vene keel. Tulemused näitasid, et õpetajad on selleks valmis, kuid samas kardavad, et eestikeelsele õppele üleminek toob palju väljakutseid. Õpetajate arvates on peamiseks takistuseks eesti keeles suhtlemise võimaluste puudus ning piiratud valik sobivaid õppematerjale. Et üleminek eestikeelsele õppele oleks edukas, on oluline pöörata tähelepanu õpetajate keelelisele ja pedagoogilisele toele ning keelelisele koostööle lapsevanematega.

Võtmesõnad: eestikeelsele õppele üleminek, lasteaed, lasteaiaõpetajad.

Abstract

Teachers' opinions on the transition to Estonian-language instruction in preschool institutions

The transition to Estonian-language education in kindergartens is a complex but necessary process that brings both positive aspects and challenges. The aim of this bachelor thesis is to find out the opinions of preschool teachers in Ida-Viru County regarding the transition to Estonian-language education; what obstacles and problems have arisen and what are the joys and positive challenges associated with the transition to Estonian-language education. To find them out, a qualitative study was conducted in the form of interviews with seven kindergarten teachers whose native language was Russian. The results showed that teachers are ready for this, but at the same time they fear that the transition to Estonian-language education will bring many challenges. According to teachers, the main obstacles are the lack of opportunities to communicate in Estonian and the limited selection of suitable teaching materials. For the transition to Estonian-language education to be successful, it is important to pay attention to the linguistic and pedagogical support of teachers and linguistic cooperation with parents.

Key words: transition to Estonian-language education, kindergarten, kindergarten teachers.

Sisukord

Sissejuhatus.....	4
Teoreetiline ülevaade.....	5
Koolieelsete lasteasutuste eestikeelsele õppele ülemineku hetkeseis.....	5
Eestikeelsele õppele ülemineku positiivsed küljed.....	6
Keelteoskus.....	6
Õpilaste loodetav parem õppeedukus.....	6
Lastevanemate seisukohad.....	7
Hariduslikud tulevikuvõimalused.....	8
Eestikeelsele õppele ülemineku negatiivsed küljed.....	8
Lapsevanemate ootused.....	8
Õpetajate puudus.....	9
Ressursid eestikeelsele õppele üleminekul: õpetajad, õppematerjalid, tugimeetmed.....	9
Õpetajate koolitus.....	9
Õppematerjalide arendamine.....	10
Individaalne tugi lastele.....	11
Metoodika.....	11
Valim.....	12
Andmekogumine.....	12
Andmeanalüüs.....	12
Tulemused.....	13
1. Õpetaja arvamused eestikeelsele õppele ülemineku vajalikkusest.....	14
2. Takistused ja probleemid eestikeelsele õppele üleminekul.....	15
3. Positiivsed tegurid eestikeelsele õppele üleminekul.....	15
4. Väljakutsed eestikeelsele õppele üleminekul.....	16
5. Õpetajate soovid ja ettepanekud.....	17
Arutelu.....	18
Tänu sõnad.....	22
Autorsuse kinnitus.....	22
Kasutatud kirjandus.....	23
Lisa 1. Intervjuu kava. Eesti keeles.....	27
Lisa 2. Intervjuu kava. Vene keeles.....	28

Sissejuhatus

Eestis algas 1. septembril 2024 koolieelsete lasteasutuste ja üldhariduskoolide üleminek eestikeelsele õppele, mille eesmärk on tagada vene emakeelega laste eestikeelne haridus. Üleminek kestab kuni 2030. aastani ja toimub järk-järgult, alustades lasteaedadest ning 1. ja 4. klassidest (Haridus- ja Teadusministeerium, 2024b). Eestis on mitmeid piirkondi, kus venekeelsed elanikud moodustavad suure osa elanikkonnast, näiteks Ida-Virumaal ja Harjumaal. Need piirkonnad vajavad erilist tähelepanu, kuna seal on suurem õpetajate puudus ning eesti keelt emakeelena kõnelevaid õpetajaid on vähem (Kultuuriministeerium, 2022). Eesti haridussüsteemi üheks olulisemaks põhimõtteks on see, et inimene saab õppida kogu elu jooksul vastavalt oma vajadustele ja võimetele, sõltumatu tema emakeelest (Haridus- ja Noorteamet, 2024).

Eestikeelsele õppele üleminek on keeruline ja raske pikaajaline protsess, mis toob erinevaid väljakutseid kaasa, mis tekitavad vastuolusid. Suurt rolli mängivad õpetajad, kes annavad lastele uusi teadmisi, märkavad ja toetavad neid lapsi, kellel on õpiraskused (Ray, 2018). Õpetajatest sõltub maailma tulevik. Christa McAuliffe'i tsitaat ütleb "*I touch the future. I teach.*" ehk "Ma mõjutan tulevikku. Ma õpetan." Käesoleva bakalaureusetöö uurimisprobleem seisneb selles, et kuigi varasemates uuringutes (Klaas-Lang *et al.*, 2023 ja Aavik *et al.*, 2024) on käsitletud Eesti elanike hoiakuid eestikeelsele õppele ülemineku suhtes, on seni vähe tähelepanu pööratud koolieelse lasteasutuse õpetajate vaatele. Antud bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada Ida-Virumaa koolieelse lasteasutuse näitel, millised on õpetajate arvamused eestikeelsele õppele ülemineku kohta; millised takistused on sellega seoses tekkinud ning millised on positiivsed kogemused seoses eestikeelsele õppele üleminekul. Eesmärgi täitmiseks püstitati kolm uurimisküsimust:

1. Mida arvavad muu emakeelega lasteaiaõpetajad eestikeelsele õppele üleminekust?
2. Milles seisnevad õpetajate arvates peamised takistused ja probleemid üleminekul eestikeelsele õppele?
3. Millised on õpetajate arvates positiivsed tegurid seoses eestikeelsele õppele üleminekul?

Teoreetiline ülevaade

Koolieelsete lasteasutuste eestikeelsele õppele ülemineku hetkeseis

Riigikogus võeti 12. detsembril 2022. aastal vastu „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning teiste seaduste muutmise seadus (eestikeelsele õppele üleminek)“ ning 01.09.2024 algas koolieelsetes lasteasutustes ja üldhariduskoolides üleminek eestikeelsele õppele, mis kestab kuni 2030. aastani (Tallinna Haridusamet, 2024; Haridus- ja Teadusministeerium, 2024b).

Eestis elab palju inimesi, kelle emakeel ei ole eesti keel. Emakeelena räägib eesti keelt 895 493 inimest, vene keelt 379 210, ukraina keelt 12 431, soome keelt 4 276 ning inglise keelt 3 879 (Statistikaamet, 2021). Venekeelsed elanikud elavad peamiselt Ida-Virumaal ja Harjumaal, kus nende osakaal on suurem (Statistikaamet, 2024). Üheks eestikeelsele õppele ülemineku eesmärgiks on anda eeskätt vene emakeelega lastele eestikeelset haridust, et neil oleks lihtsam järgmistes õppeastmetes (kas gümnaasiumis või ülikoolis) õpinguid jätkata ning tööturul konkureerida (Haridus- ja Teadusministeerium, 2024c).

Eestis piirkondlikud erinevused mõjutavad haridussüsteemi toimimist ja sellele juurdepääsu. Mõnes piirkonnas on õpetajate keeleoskuse ja kvalifikatsiooni tase ebapiisav, mis pidurdab sujuvat üleminekut eestikeelsele õppele. Suuremates linnades on õpetajate puudus väiksem. Tartus jäävad mõned lasteaiad, kus lapsi õpetatakse nii eesti kui ka vene keeles, avatuks. Nendes lasteaedades ei vasta 92 õpetajat keelenõuetele (Tartu Linnavalitsus, 2022). Tallinnas on 47 koolieelset lasteasutust, kus vene keel on aktiivses kasutuses ning on selgunud, et umbes 680 õpetajal ei ole piisavat eesti keele oskust (Tallinna Linnavalitsus, *s.a.*). Seejuures Ida-Virumaal on võrreldes teiste Eesti linnadega töötajate defitsiit ja vene keelega lasteasutuste koefitsient suurem. Seal oli 2020. aastal kokku 50 koolieelset lasteasutust (Statistikaamet, 2020), millest 30 lasteaias oli õppekeeleks vene keel (Ida-Viru maakonna tervise- ja heaoluprofiil, 2020). Eesmärk on, et 2025/26 õppeaastaks toimub kõikides rühmades eestikeelne õpe. Vene õppekeelega lasteaedade osakaal on endiselt Ida-Virumaal suurim Eestis. Järelikult vajab see maakond rohkem tähelepanu ja tuge eestikeelsele õppele üleminekul.

Eestikeelsele õppele ülemineku positiivsed küljed

Keelteoskus

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava järgi on alushariduse eestikeelse õppe eesmärk tagada lapse toimetulek igapäevases suhtlemises. Eestikeelse õppega süvendatakse laste oskust õigesti hääldada, kasutada sobivaid grammatilisi vorme ja asjakohast lauseehitust, antakse lugemise ja kirjutamise esmased oskused ning tekitatakse huvi lastekirjanduse vastu (Padrik & Hallap, 2020).

Teise keele ja kultuuri omandamine ei tohiks takistada emakeele oskuse arengut ega vähendada oma kultuuri tunnetust. Ühe keele oskus mängib suurt ja positiivset rolli teise keele ja kultuuri tundmaõppimisel ning soodustab inimese kultuuriteadlikkuse, oskuste ja teadmiste arengut laiemalt (Haridus- ja Teadusministeerium, 2007).

Keele õppimine võtab palju aega ja sisaldab erinevaid perioode. Lapse teine keel areneb kõige paremini siis, kui see ei asenda esimest keelt, vaid tuleb sellele lisaks (Vihman, 2022). Teise keele omandamisel esinevad sageli takistused: piiratud sõnavara, raskused sobivate sõnade leidmisel, ebatäpne kasutus ning levinud grammatilised ja häälduslikud vead. Lapse keeleoskuse kujunemist mõjutavad pereliikmed, kodune keelekeskkond (Padrik & Hallap, 2020; Argus, *et al.*, 2021). Seega on oluline, et lapsevanemad räägiksid kodus emakeeles, sest see toetab lapse emakeele arengut, vaimset arengut ja kultuurilist identiteeti. Kui lasteaed ja vanemad teevad omavahel koostööd, siis arenevad lapsel keeled heal tasemel (Vihman, 2022; Paradis, 2023).

Õpilaste loodetav parem õppeedukus

PISA (Programme for International Student Assessment ehk rahvusvaheline õpilaste õpitulemuslikkuse hindamisprogramm) uuring on iga kolme aasta tagant toimuv rahvusvaheline õpilaste uuring, mis mõõdab 15-aastaste õpilaste teadmisi, mis on vajalikud täielikuks osalemiseks ühiskonnaelus. PISA 2015. aasta uuringutes on välja toodud, et seos eelkoolis õppimise ja 15-aastaste õpilaste paremate soorituste vahel on tugev. Lapsed, kes õppisid alusharidusasutuses vähemalt kaks aastat, saavutasid 15-aastaselt keskmiselt paremaid

Koolieelsete lasteasutuste eestikeelsele õppele üleminek 7

tulemusi kui teised. Mida rohkem aastaid alushariduses õpitakse, seda väiksem on võimalus kuuluda PISA hinnangus kehvamate sooritajate hulka (OECD, 2017).

OECD riikide keskmine saavutus loodusteadustes oli PISA 2022. aasta uuringus 485 punkti ja Eesti õpilaste loodusteaduste keskmine tulemus 498 punkti, ületades seda 13 punkti võrra. Selgus, et venekeelsete ja eestikeelsete koolide õpilaste tulemused olid erinevad. Küll aga on see vahe viimasel ajal vähenenud. Kui 2018. aastal oli tulemuste vahe 42 punkti, siis 2022. aastal oli vahe 23 punkti. See näitab, et Eesti koolid pakuvad kõrgel tasemel head ja kättesaadavat haridust, mis on maailmas üks parimaid (Henno *et al.*, 2023).

Lastevanemate seisukohad

Aaviku jt (2024) uuringu käigus koguti andmed selleks, et selgitada välja, kuidas suhtuvad vene õppekeelega koolide ja lasteaedade õpilaste lapsevanemad üleminekusse eestikeelsele haridusele. Uuringu käigus tuli välja, et vanemad on üldiselt optimistlikud. Rohkem kui pooled vanematest on arvamusel, et eestikeelne haridus laiendab tulevikus lapse võimalusi tööturul, võimaldab paremini igapäevaelus hakkama. Lapsevanemad arvavad, et eestikeelne haridus aitab lastel saada rohkem sõpru (Aavik *et al.*, 2024).

Sama uuringu tulemused näitavad seda, et lasteaia käivate laste vanemad esitasid mõtteid, kuidas teha muu emakeelega laste eestikeelsele õppele üleminekut sujuvamaks ja millist tuge haridusasutused peaksid pakkuma. Lisaks soovitasid lapsevanemad korraldada erinevaid tegevusi ja projekte, kus nii eesti keelt emakeelena kui ka muukeelsed lapsed saaksid omavahel suhelda (Aavik *et al.*, 2024).

Enne täielikku üleminekut eestikeelsele õppele viidi läbi mitu pilootprojekti, mille eesmärk oli ülemineku ettevalmistamine. Üks nendest oli HTM poolt korraldatud pilootprojekt „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas“. Programm on saanud positiivset tagasisidet nii 40 lasteaialt kui ka lapsevanematelt (Haridus- ja Teadusministeerium, *s.a.*). Küsitluse kokkuvõttest selgus, et lapsevanemad hindasid projekti positiivse võimalusena, sest laps sai sel moel suhelda kahes keeles, rikastada oma sõnavara, mis andis lapsele enesekindlust. Rõhutati, et eestikeelne õpetaja võimaldas lastel pidevalt kuulda korrektset eesti keelt (Keskaik *et al.*, 2021).

Hariduslikud tulevikuvõimalused

Vene õppekeelega põhikooli lõpetajate eesti keele oskus jääb sageli soovitud madalamaks, kuna minimaalne nõutav keeleoskuse tase on vaid B1. Keelebarjäär võib piirata noorte ligipääsu üld- ja kõrgharidusele, jättes nad kõrvale laiematest haridusvõimalustest ning takistades nende edasist akadeemilist arengut. See omakorda mõjutab negatiivselt nende integreerumist Eesti ühiskonda (Pedaste *et al.*, 2019).

Haridusvaldkonnas on olulisemad küsimused puudutavad eelkõige laste ja noorte haridusvõimalusi. Muutused eesti keele õpetamises on olulised venekeelsetes haridusasutustes, sest eesti keele õpetamist tuleks alustada võimalikult vara. Eesti keele vähene oskus piirab vene emakeelega noorte haridusvalikuid. Tulemuseks on see, et võrreldes eesti õppekeelega noortega suunduvad vene õppekeelega õpilased sagedamini kutseõppeasutusse, kus on sageli võimalik jätkata haridusteed osaliselt vene keeles. Eesti keele valdamine aga võimaldab noortele rohkem võimalusi edasiõppimisel (Luuk, 1997).

Eestikeelsele õppele ülemineku negatiivsed küljed

Lapsevanemate ootused

Lastevanematel on seoses õppekeele vahetusega palju muresid ja ebakindlust ning nad kardavad, et sellel on negatiivne mõju laste akadeemilistele tulemustele (Klaas-Lang *et al.*, 2023). Lisaks leiavad lasteaias käivate laste vanemad, et koolid ja lasteaiad ei ole valmis eestikeelsele õppele üle minema. Lastel ei pruugi olla võimalust saada vajadusel piisavalt tuge eesti keele õppimisel, mis taaskord võib vähendada õpilase õpitulemusi (Aavik *et al.*, 2024).

Haridusasutuste andmetel on vanematel mure, et eestikeelse kooli- ja lasteaia keskkonna tõttu võib lapsel kaduda side oma päritolukultuuriga. Eestikeelne õpikeskkond soodustab kakskeelsuse arengut, kuid vanemad arvavad, et lapsel peaks olema vaid üks emakeel ja identiteet (Klaas-Lang *et al.*, 2023). Lisaks on vanemaid, kes lapsevanemad eesti keele õppimist piisavalt vajalikuks ega mõista õpetajate pingutusi (Keskspaik *et al.*, 2021). Bairdi ja Arguse (2022) uuringus selgus, et uuritavate õpetajate hinnangul ligikaudu pooled kodus vene keelt kõnelevatest lastest ei suuda soravalt eesti keeles suhelda. Lisaks on uuringu

Koolieelsete lasteasutuste eestikeelsele õppele üleminek 9

käigus ilmnenud, et vene emakeelega laste seas valdavad eesti keelt paremini need, kes puutuvad sellega kokku väljaspool lasteaeda (Baird & Argus., 2022; Keskpäik *et al.*, 2021).

Õpetajate puudus

Eestikeelsele õppele ülemineku üks suuremaid takistusi on haridustöötajate ebapiisav eesti keele oskus. Eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskava 2022–2030 seletuskirjast selgus, et 2021. aasta sügise seisuga puudus Ida-Virumaal 1524 ning Harjumaal 656 õpetajal ja haridustöötajal piisav eesti keele oskus. Kõik nad vajasisid täiendavat keeleõpet, et saaksid vastata eestikeelsele õppele ülemineku nõuetele ja jätkata õpetamist vaid eesti keeles. Selline olukord seab kahtluse alla võimaluse viia eestikeelne õpe edukalt ja kvaliteetselt ellu üle kogu riigi, eriti piirkondades, kus venekeelne elanikkond on ülekaalus (Haridus- ja Teadusministeerium, 2024a).

Eesti haridusvaldkonna üheks lisaprobleemiks on kõrgharidusega noorte õpetajate, kutseõpetajate ja tugispetsialistide puudus. Kuigi vajadus on suur, ei soovi paljud õpetajakoolituse läbinud noored õpetajana töötada. Põhjuseks on vähene toetus ja suur töökoormus, mis viivad tihti töölt lahkumiseni (Haridus- ja Teadusministeerium, 2024c). Eriliselt murettekitav on noorte õpetajate arvu vähenemine Ida-Virumaal. Ida-Virumaal on nooremate õpetajate langus nähtav - 2020/2021 õa oli neid, kelle vanus oli 30 või noorem 170 ja 2023/2024 õa oli langenud 154. See süvendab õpetajate puudust piirkonnas, kus eestikeelsele õppele üleminek on üks keerukamaid ja vajab tugevaid ning motiveeritud õpetajaid (Haridussilm, 2024).

Ressursid eestikeelsele õppele üleminekul: õpetajad, õppematerjalid, tugimeetmed

Õpetajate koolitus

Üks ressurss, mida eestikeelsele õppele üleminekuks pakutud on, on tugivõrgustik. Koolijuhid ja õpetajad võivad riigilt saada alates 2023/2024 õppeaastast nõustamisteenust. Selline toetamine aitab koolipidajatel planeerida ja juhtida muudatusi. Nõuandjad aitavad õpetajaid keelevaldkonnas, näiteks tegevuse eesmärgi püstitamise ja õppetöö kavandamisega (Haridus-

Koolieelsete lasteasutuste eestikeelsele õppele üleminek 10

ja Teadusministeerium, 2024a). Eesti Keele Instituudi üheks eesmärgiks on toetada eestikeelsele haridusele üleminekul, pakkudes õpetajatele keeleõppevõimalusi ja tasuta keeleõpet. Keelekoolituste sihtrühmaks on kõik haridustöötajad, kellel ei ole vajalikku keeletaset või on vajadus täiendada oma eesti keele oskust. Nõustamisteenus suurendab õpetajate teadlikkust, edendab õpetajate vahelist koostööd ning toetab eneserefleksiooni (Eesti Keele Instituut, *s.a.*).

Alates 2023. aastast hakati pakkuma motivatsioonipakette eestikeelsetele õpetajatele, et nad asuksid tööle Ida-Virumaale. Ida-Virumaal hakkasid 2024. aastast kehtima palgalisa koefitsiendid - lasteaiaõpetajatele 1.3 ja kooliõpetajatele 1.5. Lisaks pakutakse mitmed Ida-Virumaa linnas õpetajatele võimalust üürida elamispiinda soodustingimustel. Soodustingimustel üürikorterite pakkumine aitab vähendada õpetajate eluaseme leidmisega seotud riske ja kulusid, mis võivad olla takistuseks tööle asumisel piirkondades, kus eluasemeturg võib olla piiratud või kallis (Haridus- ja Teadusministeerium, 2024a).

Riik pakub palju keeleõppeprogramme, üks nendest on keelelähetus. See on keeleõppe eesmärgil õpetajatele, kelle eesti keele oskus ei vasta nõutud tasemele. Keelelähetuse ajal räägitakse vaid eesti keeles ja vastuvõttev asutus asub teises maakonnas. See kestab 12–30 kalendripäeva. Programmi raames kaetakse suurem osa kuludest, sh majutus, transpordikulud ja kultuuriürituse külastamine (Integratsiooni Sihtasutus, *s.a.*; Eesti Keele Instituut, *s.a.*).

Õppematerjalide arendamine

Koolieelsetele lasteasutustele ja koolidele, kus on üleminekuklassid, on saadaval rahaline toetus iga õpilase/lapse kohta 353 eurot ning lasteaias on rühmatoetus - 2020 eurot aastas (Haridus- ja Teadusministeerium, 2024a). Toetuse abil on haridusasutustel võimalik soetada õppevara. See mõjutab rohkem kui 15 000 last lasteaedades (Haridus- ja Teadusministeerium, 2024d).

Toetuse eest saab omandada (digi)õppematerjale; raamatuid ja erinevaid keelearengut toetavaid õppemänge ja õppevara. HTM kodulehelt on saadaval mitmesuguseid õppevarasid erinevatel teemadel, sealhulgas: Eesti Kirjastuste Liidu nimekiri sobiva õppe- ja ilukirjanduse kohta; LAK-õppe käsiraamat ning HEV-juhendmaterjal eestikeelsele haridusele üleminekul. See õppevara pakub väärtuslikke ressursse haridustöötajatele ja vanematele (Haridus- ja Teadusministeerium, 2024d). HTM kaudu saavad haridustöötajad läbida erinevaid tasuta

täienduskoolitusi, mis on seotud eestikeelsele õppele üleminekuga, näiteks Tallinna ja Tartu Ülikooli täienduskoolitused (Haridus- ja Teadusministeerium, 2024b).

Õpetajatele on kättesaadavad kogumikud, millest saab valida sobivaid õppematerjale muukeelsetele lastele. Kuulamistekstide kogumik „Rääkimine hõbe, kuulamine kuld“ on loodud toetama kuulamisoskuse arendamist muukeelsete laste seas. Kogumiku tekstid on autentsed ja spetsiaalselt lindistatud (Maiber ja Kingisepp, 2017). Tallinna ja Tartu Ülikooli koostöös valminud projekt „Tehnoloogiaga rikastatud mängude lasteaedadele eesti keele õppeks“ (LapsEST), on suunatud eestikeelsele õppele ülemineku toetamiseks. Projekti käigus töötati välja 101 tehnoloogiaga rikastatud mängu, mis aitavad v lastel omandada eesti keelt. Digipõhine õppevara toetab eesti keele ja kultuuri õppimist (E-koolikott, *s.a.*).

Individuaalne tugi lastele

Muukeelsete laste keeleõpe eeldab spetsiifilist lähenemist, kuna nende keeleline areng erineb ükskeelsetest eakaaslastest. Tuge saab õpetajatelt, logopeedidelt, eripedagoogidelt. Kaasaegne keeleõpe rõhutab suhtlemise olulisust, et laps puutuks kokku erinevate rääkijate kõnega, kuna see aitab harjuda erinevate häälduste, kõnetempo ja keelekasutusviisidega. Piiratud keeleoskuse korral tuleb uusi sõnu korduvalt kuulata ja kasutada erinevas kontekstis ning suunata last neid aktiivselt kasutama (Padrik & Hallap, 2020; Argus, *et al.*, 2021). Lapse keelelist arengut toetab parimal viisil koostöö kodu ja lasteaeda vahel. Kui vanemad kasutavad lapsega seda keelt, mida nad ise hästi oskavad, siis ei kaota laps oma kultuurilist identiteeti ega lähedust oma vanemate ja teiste pereliikmetega. Kodukeelt kasutab laps järjest vähem, kui tema ümber hakatakse rohkem ja rohkem rääkima muus keeles. Seega on väga oluline luua kodus keelereegleid, näiteks, et laps räägib vanema(te)ga emakeeles (Vihman, 2022; Paradis, 2023).

Metoodika

Bakalaureusetöö raames viidi läbi kvalitatiivne uuring, et teada saada ja analüüsida koolieelsete lasteasutuste õpetajate arvamusi eestikeelsele õppele ülemineku kohta. Kvalitatiivne uurimisviis on mittestruktureeritud ja verbaalne, milles pööratakse tähelepanu kogemustele, tegevustele ja arvamustele konkreetses kontekstis (Strömpl, 2020).

Valim

Valimi moodustamiseks kasutati mittetõenäosuslike valimite moodustamise meetodeid: mugavusvalimit ja lumepallivalimit. Mittetõenäosuslike valimite puhul ei pea uuritavatel objektidel olema võrdsed võimalused valimisse sattumiseks, vaid neid valitakse kindla sisulise kriteeriumi alusel. Mugavusvalimi puhul moodustatakse valim sellistest inimestest, kes on uurijal saadaval ja keda ta ise teab, näiteks sugulased. Kasutati ka lumepallivalimit, kuna see andis võimaluse jõuda sobiva inimeseni, kes omakorda suunab järgmiste uuritavate juurde, näiteks pakkudes oma tuttavaid (Õunapuu, 2014). Valimisse kuulusid seitse lasteaiaõpetajat, kelle emakeel oli vene keel ja kes on terve oma elu Eestis elanud. Kõigile intervjueeritavatele kinnitati andmete konfidentsiaalsust. Selle tagamiseks kasutati bakalaureusetöös pseudonüüme (Õ1-Õ7).

Andmekogumine

Andmeid koguti poolstruktureeritud intervjuudega. Poolstruktureeritud intervjuu tähendab seda, et enne intervjuu läbiviimist koostatakse intervjuukava, aga küsimuste järjekord on paindlik ehk seda võib intervjuu jooksul muuta ning küsida lisaküsimusi (Harro-Loit, 2014).

Uuringu käigus viidi läbi intervjuud õpetajatega, kelle emakeel oli vene keel. Uuringusse kaasati seitse õpetajat, kes elasid ja töötasid Ida-Virumaa lasteaedades. Andmeid koguti 2025. aasta märtsi- ja aprillikuu jooksul. Enne intervjuud saadeti õpetajatele kiri, milles tutvustati intervjuu küsimusi ja töö eesmärki. Intervjuud viidi läbi kohapeal lasteaedades. Intervjuude kestus jäi vahemikku 15-50 minutit. Kõikidel õpetajatel oli võimalus vastata nii eesti kui ka vene keeles. Kõik intervjueeritavad soovisid vastata peamiselt vene keeles, sest see oli nende jaoks mugavam. Intervjuude sisu säilitamiseks küsiti osalejatelt luba salvestamiseks ning nõusolek saadi kõigilt uuringus osalejatelt. Enne intervjuud, et soovi korral võib intervjuu katkestada ja küsimustele mitte vastata.

Andmeanalüüs

Intervjuud transkribeeriti, st, et helifaile muudeti tekstiks. Helifaile transkribeeriti käsitsi ja ühe intervjuu transkribeerimisele kulus keskmiselt 2 tundi. Seejärel tõlgiti tekstid eesti keelde.

Analüüsimiseks kasutati QCMap keskkonda, mis on mõeldud kvalitatiivse sisuanalüüsi tegemiseks ning kasutati kvalitatiivse sisuanalüüsi induktiivset lähenemist, mille põhjal loodi koodid ja kategooriad. "Uurimuses rakendati kvalitatiivset induktiivset sisuanalüüsi, mille kaudu saadud vastuste põhjal on võimalik konstrueerida uusi ideid ja mõttestruktuure. Kodeerimine on kvalitatiivse analüüsi metoodiline tegevus, mille käigus jaotatakse tekst sisuliselt tähenduslikeks osadeks eesmärgiga süvitsi analüüsida ning paremini mõista selle sisu (Õunapuu, 2014). Andmeanalüüsi käigus märgiti olulised tekstilõigud ära koodidega, millest hiljem kujunesid välja temaatilised kategooriad. Selline lähenemine tõi esile korduvad mõtteid ja tähenduslikud seosed. Koodide abil sai süvitsi mõista uuritavate kogemusi ning tuua esile olulisi teemasid, mis võiksid muidu tähelepanuta jääda (Linno, 2020). Kodeerimise käigus saadi 94 koodi, mis jaotati sisu järgi pea- ja alamkategooriateks. Peale esmast kodeerimist tehti neljapäevane paus ning viidi läbi korduskodeerimine. Korduv kodeerimine aitab sageli hinnata kategoriseerimise kvaliteeti ja töö usaldusväärsust. Kui koodi mõisted on selged ja alamkategooriad ei kattu omavahel, peaks kaks sõltumatut kodeerimist andma peaaegu sama tulemuse (Elo *et al.*, 2014). Korduskodeerimise käigus sisulisi erinevusi ei ilmnenud ning seetõttu säilitati algselt loodud koodid. Need sõnastati andmeanalüüsi jaoks konkreetsemaks ning sarnase sisuga koodid koondati kategooriateks. Kodeerimise tulemusel moodustus 1 peakategooria ja 5 alamkategooriat.

Peakategooria - õpetajate arvamused eestikeelsele õppele üleminekust

- 1 alakategooria - õpetaja arvamused eestikeelsele õppele ülemineku vajalikkusest;
- 2 alamkategooria - takistused ja probleemid eestikeelsele õppele üleminekul;
- 3 alamkategooria - positiivsed tegurid eestikeelsele õppele üleminekul;
- 4 alamkategooria - väljakutsed eestikeelsele õppele üleminekul;
- 5 alamkategooria - õpetajate soovid ja ettepanekud.

Tulemused

Bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada Ida-Virumaa koolieelse lasteasutuse õpetajate arvamused eestikeelsele õppele üleminekuks; millised takistused ja probleemid on sellega seoses tekkinud ning millised on rõõmud ja positiivsed kogemused seoses eestikeelsele õppele üleminekul. Bakalaureusetöö intervjuude tulemused on esitatud vastavalt peamistele kategooriatele, lähtudes töö uurimisküsimustest. Tulemuste selgituste juures on välja toodud

tsitaadid, mis on esitatud kaldkirjas. Tsitaate on keeleliselt korrigeeritud, kuid õpetajate algne sõnum on jäänud muutumatuks.

1. Õpetaja arvamused eestikeelsele õppele ülemineku vajalikkusest

Üleminek eestikeelsele õppele on kujunenud oluliseks teemaks hariduspoliitikas, eriti venekeelsete lasteaedade kontekstis. Õpetajad märkisid, et peavad seda vältimatuks, aga samas kaasneb neil protsessiga hirmu. Õpetajate seas leidsid ka neid, kes rõhutasid, et see loob lastele paremad võimalused eesti keele omandamiseks. Üldiselt võib järeldada, et õpetajate suhtumine pigem toetav.

Tegelikult on eestikeelsele õppele üleminek vajalik. Kindlasti peaks õppimine ainult eesti keeles olema. Edaspidi on väga raske koolis eesti keeles õppida ja oma eakaaslastega (või tööl) suhelda, kui seda keelt sa piisavalt ei oska. (Õ4)

Mõned õpetajad leidsid, et eestikeelsele õppele üleminek toob kasu ka riigile tervikuna. Kui noored valdavad lisaks emakeelele ka riigikeelt heal tasemel, omandavad nad teisi teadmisi ja oskusi tõhusamalt ning on seeläbi paremini ette valmistatud tööeluks. Õpetajate sõnul võimaldab tugev keeleoskus noortel tulevikus kiiremini tööle asuda ning töökeskkonnas edukamalt toime tulla.

Lapsed on konkurentsivõimelised ja toovad rohkem kasu ühiskonnale, näiteks kui nad oskavad riigikeelt, siis saavad nad paremini töötada. Kakskeelne töötaja on alati pluss, kuna teise keele valdamine aitab teist materjali kiiremini selgeks saada. (Õ5)

Kõige rohkem nõustusid õpetajad selle väitega, et riigikeele olemasolu korral peaksid kõik riigi elanikud valdama seda keelt heal tasemel. Ühine õppekeel aitab vältida eraldatust ja tugevdada laste edasisi haridus- ja tööalaseid võimalusi ning suurendada laste kuuluvustunde ja identiteedi kujunemisele Eesti riigis. Õpetajad rõhutasid, et keel ei ole mitte ainult suhtlemisvahend, vaid ka sotsiaalse identiteedi ja kultuurilise kuuluvuse oluline osa.

Kui me elame Eestis, kus on olemas riigikeel, siis ma arvan, et meil on vaja seda teada. Kui kõrgharidus on meil ainult eesti keeles, siis on vaja juba lasteaias eesti keeles õppida. Mida varem, seda parem. (Õ6)

2. Takistused ja probleemid eestikeelsele õppele üleminekul

Eestikeelsele õppele üleminekul kaasnevad mitmed raskused. Üks õpetaja ei osanud tuua välja ühtegi positiivset külge. Tema kogemuse põhjal on üleminekuprotsessi jooksul tekkinud mitmeid küsimusi ja ebakindlust tekitavaid olukordi, mis nõuavad täiendavat tähelepanu ja tuge. Õpetaja tunneb ebakindlust seoses sellega, kuidas hakkab toimuma nii õpetajate kui ka laste toetamine muutuste kontekstis.

Positiivset ma ei näe nii palju, aga negatiivset on küll - emakeele toetamine (nii õpetajate, kui ka laste oma), siduda keelt ja teadmist on raske. (Õ1)

Eesti keele kui teise keele toetamise takistustena nimetati ka väikest teemakohast õppematerjalide hulka. Õpetajate sõnul ei ole nendel piisavalt materjale, mis oleksid spetsiaalselt loodud muu emakeelega lastele eesti keele õppimiseks ja samas emakeele toetamiseks. Õpetajad rõhutavad, et on vaja süsteemset lähenemist, kus koos keeleoskuse arendamisega oleks toetatud ka sotsiaalsete oskuste arendamine.

Üks raske moment on leida õppematerjale, mis sobiksid just muukeelsetele lastele. Ma oskan materjale õpetada, aga seletada seda õigesti ja teises keeles on küll raske. (Õ 3)

3. Positiivsed tegurid eestikeelsele õppele üleminekul

Positiivseid tegureid eestikeelsele õppele üleminekul võib käsitleda mitmest vaatenurgast, kusjuures esile tõusevad nii hariduslikud, sotsiaalsed kui ka kultuurilised aspektid. Üheks eestikeelsele õppele üleminekut toetavaks teguriks peeti laste varasemat kogemust eesti keelega. Enamik õpetajatest tõid välja, et nende lasteaia lapsed olid puutunud eesti keelega kokku juba enne 2024. aastat. See võimaldas lastel harjuda juba varakult keele sõnavara ja struktuuriga.

Nendel lastel oli vähemalt üks inimene, kes rääkis nendega ainult eesti keeles. Suurt rolli mängis see, et vähemalt kelleltki kuulsid lapsed eesti keelt. Lastel jääb nüüd informatsioon kiiremini meelde. (Õ4)

Kirjeldades vanemate suhtumist eestikeelsele õppele üleminekusse, tunnistasid õpetajad, et enamik vanematest on positiivselt meelestatud. Nad on valmis oma laste keeleõppe arengut toetama, kuna nad tajuvad, et eestikeelne haridus pakub lastele edaspidi rohkem võimalusi. Valdav enamik intervjuueeritavatest väitsid, et lapsevanemate suhtumine eesti keelde on viimase aasta jooksul

muutunud positiivsemaks. Kui varem ei olnud keeleõppe tähtsust täielikult mõistetud, siis on nüüd lapsevanemad hakanud väärtustama eesti keele omandamist just varases eas.

Vanemate laused "Milleks sul seda eesti keelt vaja on. Seda pole vaja praegu õppida, küll õpetatakse koolis." on kadunud. Nüüd vanemad ise küsivad, mida võiks kodus teha, et lapse eesti keelt toetada. Raamatute ja õppevara soovitusi küsivad ka. (Õ4)

Lisaks eelmainitule tõid õpetajad välja, et viimasel ajal on õpetajad hakanud omavahel rohkem koostööd tegema. Nii rühma meeskonnas kui ka laiemalt lasteaia töötajate seas on suurenenud oma mõtete, kogemuste ja heade materjalide vahetamine. Õpetajad, kes valdavad eesti keelt, jagavad kolleegidega raamatute ja filmide soovitusi, et toetada keele arengut. Samuti pakuvad suure töökogemusega õpetajad oma abi neile, kellel on vaja pedagoogilist toetust.

Need õpetajad, kellel on CI ja õpetamise taust, need jagavad ikka teistele nõuandeid, kuidas paremini teha, töötavad nõ mentorina. (Õ5)

Kõik uuringus osalenud vastajad tunnistasid, et nende lasteaedades pakutakse regulaarselt kursusi ja täiendkoolitusi, mis toetavad õpetajate professionaalset arengut. Õpetajad tõid välja, et nende lasteaed pakub piisavalt võimalusi reisimiseks erinevatesse Eesti linnadesse, eesmärgiga arendada õpetajate eesti keeles rääkimise oskust ja vahetada pedagoogilisi kogemusi. Vastustest selgus, et juhtkonnad püüavad teha kõike, et tagada õpetajatele vajalikud teadmised ja tugi.

Juhtkond teeb kõike, mis on võimalik. Koolitused, kursused... Kui meil on kursused, siis käime kursustel, mitte seda, et sa oled tööl ja pärast saad kursusele minna. (Õ7)

4. Väljakutsed eestikeelsele õppele üleminekul

Eestikeelsele õppele üleminek toob õpetajate hinnangul kaasa mitmeid olulisi väljakutseid, millest üheks peamiseks on ajakulu. Mitmete õpetajate sõnul nõuab konspektide koostamine ettevalmistamine lisa-aega, mida tuleb sageli leida väljaspool tööaega. Teiseks oluliseks raskuseks peeti laste vähest keelelist valmisolekut - õppimine eesti keeles on paljudele lastele keeruline ja harjumatu, mistõttu nad ei soovi alati õppeprotsessis aktiivselt osaleda ega õpetajat kuulata.

Paljud lapsed, eriti need, kelle emakeel on vene keel, ei ole harjunud igapäevaselt eesti keelt kuulama, mis takistab õppimist üldiselt. Laps väsib kiiremini, tema tähelepanu kaob kohe ära ja päeva lõpuks ta ei kuula üldse õpetajat. (Õ5)

Keerulisemate teemade puhul võib täielikult eestikeelne selgitus jääda arusaamatuks, mis omakorda pidurdab õppimise protsessi. Mitme õpetaja seisukohalt on raskemate teemade

õpetamisel vajalik sisu esmalt selgitada vene keeles, et tagada sellest arusaamine. Selline kakskeelne lähenemine toetab laste kohanemist eestikeelse õppega.

Enne toetas raskemaid teemasid alati venekeelne seletus. Lapsed õppisid seda teemat vene keeles ja kui me võtsime seda eesti keeles, siis nad juba tundsid huvi. Aga nüüd, kui ma räägin lastele eesti keeles ja saan aru, et nad ei saa teemast isegi oma emakeeles aru, siis seletan ja seletan, mis kohati tundub mõttetu. (Õ7)

Mõne õpetaja sõnul ei tunne nad hirmu eestikeelsele õppele ülemineku ees ning on valmis õpetama eesti keeles. Samas tõi enamik õpetajatest esile seda, et nende lasteaeda tulid uued töötajad, kellel ei ole piisavalt pedagoogilist haridust. Neil puuduvad kogemused, ei ole teadmisi metoodikas ja pedagoogikas ning neil on raskusi laste arengu analüüsimisel.

Muidugi on nende töö raske - nad ei tea metoodikaid ega isegi vanuse eripärasid. Puuduvad ka psühholoogilised ja pedagoogilised oskused. Samuti on neil raske, kui laps nendega räägib ja keelebarjäär ei lase neil lihtsalt aru saada, mis toimub. (Õ6)

5. Õpetajate soovid ja ettepanekud

Intervjuudest saadud vastuste põhjal ilmnes, et õpetajate arvates on üheks takistuseks eestikeelsele õppele üleminekul vähene eestikeelne vestluspraktika. Õpetajad tunnistasid, et igapäevastes olukordades ei teki neil vajadust eesti keelt kasutada, kuna nende suhtluskeskkond on valdavalt venekeelne.

Kui meil elaks linnas neid inimesi, kes räägivad eesti keelt emakeelena, siis me kasutaks pidevalt eesti keelt oma kõnes. Isegi kui inimene teab eesti keelt CI tasemel, ei hakka ta sinuga eesti keeles rääkima, kui teab, et sa ka oskad vene keelt. (Õ4)

Õpetajate arvates on lastevanematel oluline roll mitte ainult lapse emakeele arengus, vaid ka eestikeelse keeleõppe toetamisel. Üks õpetaja rõhutas, et lapsevanemad võiksid pakkuda lastele võimalusi viibida eestikeelses keelekeskkonnas väljaspool lasteaeda, näiteks osaleda huviringides, kus suhtlus toimub eesti keeles.

Lapsevanemad peavad oma last registreerima eestikeelsesse spordiklubisse, et tal oleks eakaaslasi, kes räägivad eesti keelt emakeelena. Nii nad toetaks oma lapse keeleõpet ja samal ajal laps säilitab oma emakeele teadmist. (Õ1)

Lisaks sellele tõi üks õpetaja välja, et Eesti Keele Maja pakub kohtumisi (näiteks keelekohvik), kus õpetajad saavad kohtuda ja jagada oma kogemusi eesti keeles. Samas

enamik õpetajaid tõi esile, et riigi poolt võiks olla rohkem tasuta eesti keele kursusi ja ühisüritusi, kus õpetajad saaksid oma kogemusi teistega jagada.

Lasteaed võiks pakkuda rohkem keelekoolitusi kõikidele õpetajatele, mitte ainult nendele, kelle keeletase ei ole piisav. Samuti võiks korraldada regulaarselt arutelusid, kus õpetajad arutavad omavahel parimaid praktikaid ja jagavad kogemusi. (Õ2)

Arutelu

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada Ida-Virumaa koolieelse lasteasutuse õpetajate arvamused eestikeelsele õppele ülemineku kohta; millised takistused on sellega seoses tekkinud ning millised on positiivsed tegurid seoses eestikeelsele õppele üleminekul. Eesmärgi täitmiseks püstitati kolm uurimisküsimust, millele koguti vastuseid seitsme lasteaiaõpetajaga läbiviidud intervjuudest.

Esimese uurimisküsimusega sooviti teada saada, mida arvavad muu emakeelega lasteaiaõpetajad eestikeelsele õppele üleminekust. Õpetajate vaated eestikeelsele õppele ülemineku kohta on mitmekesised, kuid enamik vastajatest peab üleminekut positiivseks ja vajalikuks. Õpetajad peavad eestikeelsele õppele üleminekut vältimatuks ja rõhutavad, et see loob lastele paremad võimalused eesti keele omandamiseks, tagab võrdse ligipääsu haridusele ning suurendab noorte võimalusi tööturul edukaks toimetulekuks. Haridus- ja Teadusministeerium (2024c, 2024b), keeleteadlased ja teadusuuringud on korduvalt rõhutanud, et eestikeelsele õppele üleminek toetab laste lõimumist Eesti kultuuri- ja väärtusruumi ning loob eeldused edukaks tööeluks.

Eesti ühiskonna lõimumismonitooringu andmetel toetab valdav osa Eesti elanikest eestikeelset õpet ja soovib, et nende lapsed käiksid eestikeelses lasteaias. See parandab laste eesti keele oskust, avardab haridusvõimalusi ja soodustab suhtlust eestlaste ja teiste rahvuste esindajate vahel. Samuti arvatakse, et eesti õppekeelega haridus suurendab koolilõpetajate konkurentsivõimet tööturul ning aitab ühtlustada erineva õppekeelega koolide õpilaste teadmiste taset (Mägi & Murasov, 2020). Aaviku jt (2024) uuringu käigus selgus, et lapsevanemad on üldiselt optimistlikult meelestatud. Rohkem kui pooled vanematest usuvad, et eestikeelne haridus avardab lapse tulevikus rohkem võimalusi tööturul.

Töö autori hinnangul on õpetajate vaated kooskõlas kehtiva hariduspoliitikaga, mida iseloomustavad kolm kesksel eesmärki: ligipäasetavama hariduse võimaldamine, erineva

emakeelega laste ja noorte lõimimine Eesti ühiskonda ning ühiste väärtuste kujundamine. Nende sihtide tähtsustamine ilmneb ka õpetajate suhtumises - kuigi ülemineku protsessiga võivad kaasned teatud ebakindlust ja väljakutsed, leiavad õpetajad tuge omavahelises koostöös. Töö autori hinnangul mõistavad lasteaiaõpetajad ülemineku vajadust ning toetavad seda. Selline hoiak on oluline, kuna see aitab kaasa hariduspoliitika eesmärkide elluviimisele.

Teise uurimisküsimusega sooviti õpetajatelt aru saada, milles seisnevad peamised takistused ja probleemid eestikeelsele õppele üleminekul. Eestikeelsele õppele ülemineku kaasnevad mitmed väljakutsed, mida on märganud nii lapsevanemad kui ka õpetajad. Aaviku jt (2024) uuringust selgus, et mitmed lasteaia vanemad kahtlevad, et lasteaia on valmis eestikeelsele õppele üle minema. Mitmed uuringud viitavad sellele, et õppekeele vahetus tekitab lastevanemates sageli ebakindlust ja muret, eriti seoses võimalike negatiivsete mõjudega laste akadeemilisele edukusele (Klaas-Lang *et al.*, 2023; Anniste *et al.*, 2020). Sarnaseid muresid jagavad ka õpetajad. Nende kogemuste kohaselt on ülemineku perioodi jooksul esinenud mitmeid ebakindlust tekitavaid olukordi, eelkõige seoses sellega, kuidas toetada lapsi ja kolleege keelekeskkonna muutumise kontekstis. See viitab vajadusele järjepideva toe järele, et üleminek oleks sujuv ja tagaks nii keeleõppe kvaliteedi kui ka laste haridusliku edu.

Keele omandamine toimub mitmekeelses keskkonnas sageli aeglasemalt ning vajab keelelist toetust. Muukeelsete laste keeleõpe nõuab spetsiifilist lähenemist, kuna nende keeleline areng vajab teistsugust lähenemist kui ükskeelsetel eakaaslastel (Padrik & Hallap, 2020; Argus *et al.*, 2021;). Õpetajate sõnul on üheks suurimaks väljakutseks õpetajate ja laste toetamise süsteemi puudulikkus ning muukeelsete laste jaoks õppematerjalide nappus. Need probleemid viitavad vajadusele arendada edasi keeleõpet toetavat õppematerjali.

Keele õppimine ei ole ühekordne etapp, vaid sisaldab mitmeid perioode, kus iga laps liigub erinevas tempos ja oma individuaalsete takistuste ning vajadustega (Argus *et al.*, 2021). Õpetajate hinnangul on see protsess aeglane ning vastab teoreetikute seisukohale, et keeleõpe on pikaajaline ja järkjärguline areng. Teise keele omandamisel on sageli takistusi, mis võivad mõjutada õpitulemusi. Näiteks mängivad pereliikmed ja kodune keelekeskkond olulist rolli keele arengus (Padrik & Hallap, 2020; Paradis, 2023). Piiratud keeleoskuse korral on eriti oluline uus sõnavara korduvalt kuulda ja kasutada erinevates kontekstides. Seega on hästi oluline, et nii vanemad kui õpetajad toetavad ja julgustavad last keelt kasutada. Sellise järjepideva positiivse tagasiside kaudu areneb laps keeleoskus ning ühel hetkel suudab ta keelt

iseseisvalt ja enesekindlalt kasutada (Argus, *et al.*, 2021). Seega, arvestades käesoleva töö autori läbiviidud intervjuudest saadud ning paljude teoreetikute seisukohti, on keeleõpe muukeelsetele lastele pikaajaline etapp, mis eeldab õpetajatelt, peredelt ja haridusasutustelt pidevat tuge. Selline toetav keskkond võimaldab lastel oma keeleoskuse arengus järk-järgult edasi liikuda (Argus *et al.*, 2021; Padrik & Hallap, 2020; Paradis, 2023).

Eesti Keele Instituudi üheks peamiseks eesmärgiks on arendada keeleõppe meetodikaid ja meetodilisi juhendeid eesti keelt teise keelena õppivatele lastele (Eesti Keele Instituut, *s.a.*). Kuigi Eesti Keele Instituut pakub mitmekesiseid keeleõppevõimalusi ja nõustamisteenuseid - ilmneb praktikas, et nende meetmete mõju on piiratud. Esiteks, keeleõppeprogrammid ja meetodilised uuendused ei pruugi jõuda sihtrühmadeni ühtlaselt, eriti nende isikuteni, kelle vajadus keeletoe järele on kõige suurem. Teiseks, isegi kui uusi meetodikaid tutvustatakse, ei pruugi need jõuda haridusasutustesse või neid ei rakendata järjepidevalt ja süsteemselt. Seetõttu ei tulene meetmete piiratud mõju niivõrd nende sisulisest kvaliteedist, vaid eelkõige sihtrühmade vastuvõtlikkusest ja keeleõppevõimaluste kättesaadavustest praktikas.

Lisaks on E-koolikoti kodulehelt kättesaadav suur valik õppematerjale ja uusi projekte, mis on suunatud nii õpetajatele kui lapsevanematele. Sealhulgas projekt „*Tehnoloogiaga rikastatud mängude lasteaegadele eesti keele õppeks*“ (*LapsEST*) (E-koolikott, *s.a.*) ja kuulamistekstide kogumik „*Rääkimine hõbe, kuulamine kuld. Juhised õpetajale, kes arendab kuulamisoskust lasteaias*” (Maiberg ja Kingisepp, 2017). Vaatamata nende võimaluste olemasolule viitab õpetajate kogemus, et teadlikkus toetusmeetmetest on vähene. Analüüsi põhjal võib järeldada, et toetussüsteemid vajavad paremat sihtrühma kaasamist ja täpset vajaduspõhist lähenemist. Näiteks on paljudel õpetajatel olemas nõutud keeletase, kuid puudub kindlustunne ja pädevus eesti keele õpetamiseks. Seetõttu ei seisne probleem mitte niivõrd ressursside puudumises, vaid nende sobivuses ja kättesaadavuses.

Kolmanda uurimisküsimusega sooviti õpetajatelt teada saada, millised on positiivsed tegurid seoses eestikeelsele õppele üleminekuga. Üheks eestikeelsele õppele üleminekut toetavad teguriks on laste eelnev kokkupuude eesti keelega, mis aitab tagada sujuva keelelise kohanemise. Mitme uuringu põhjal selgus, et vene emakeelega lapsed valdavad eesti keelt paremini siis, kui nad puutuvad sellega kokku ka väljaspool lasteaeda (Baird & Argus, 2022; Keskspaik *et al.*, 2021). Käesoleva töö raames peavad õpetajad laste varasemat kokkupuudet eesti keelega üheks oluliseks toetavaks teguriks eestikeelsele õppele

üleminekul. Teoreetilise käsitluse kohaselt ei pea osa lapsevanematest eesti keele õppimist piisavalt oluliseks (Keskpaik *et al.*, 2021). Samas on õpetajate sõnul enamik vanematest siiski positiivselt meelestatud, nähes eestikeelses hariduses tulevikuvõimalusi. Samuti on lasteaedades pakutavad õppereise teistesse Eesti piirkondadesse, et tugevdada keelepraktikat ja edendada kogemuste jagamist. Seda toetab ka teoreetiline käsitlus, mille kohaselt keelelähetus aitab õpetajatele oma eesti keelt parandada, sest programmi ajal räägitakse ainult eesti keeles (Integratsiooni Sihtasutus, *s.a.*).

Vihman (2022) rõhutab, et lapse keelelise arengu seisukohalt on eriti oluline teadlik toetus nii haridusasutuses kui ka koduses keskkonnas. Kui laps omandab ühes keskkonnas üht keelt ja teises teist, on mõlema keele arengu tasakaalustatud toetamine hädavajalik (Paradis, 2023). Autorite tõlgenduses on eestikeelsele õppele ülemineku edukus tihedalt seotud kõigi osapoolte - lasteaedade, õpetajate ja lapsevanemate - sihipärase koostööga. Intervjuudes väljendatud õpetajate seisukohad kinnitavad, et lapsevanemate aktiivne kaasatus laste keeleõppesse on üks olulisemaid edutegureid. Lisaks on riik loonud mitmeid toetavaid keeleõppeprogramme, mis aitavad õpetajatele üleminekuperioodil tõhusamalt toimida.

Bakalaureusetöö praktiliseks väärtuseks võib pidada seda, et sellega on välja selgitatud seitsme Ida-Virumaa koolieelse lasteasutuse õpetaja arvamused eestikeelsele õppele üleminekust. Kuna intervjuusid oli kokku seitse, ei saa tulemuste osas suuremaid üldistusi teha. Antud teemat tasuks kindlasti edasi uurida suurema valimiga. Pealegi võivad lähiaastatel tulla õpetajatele uued väljakutsed seoses eestikeelsele õppele üleminekuga.

Bakalaureusetöö "Õpetajate arvamused koolieelsete lasteasutuste eestikeelsele õppele ülemineku kohta" koostamise käigus sai autor palju teada raskustest ja ootustest, mis õpetajate ees üleminekuperioodil seisavad. Töö koostaja õppis lõputöö koostamise käigus palju juurde, sai teada erinevatest koolitustest ja võimalustest ning täiendas oma eesti keele oskust. Autor nõustub õpetajate arvamusega, et õpetajate toetamine mängib olulist rolli muudatuste edukal rakendamisel. Samuti on tähtis tagada pidev koolitus ja kogemuste vahetamine, et lihtsustada eestikeelsele õppele üleminekut. Töö autori arvates pole tähtis mitte ainult tulemus, vaid ka tee, kuidas selleni jõutakse - eriti nii tundlikkus ja olulises valdkonnas nagu haridus.

Tänuõnad

Bakalaureusetöö autor soovib siiralt tänada juhendajat väärtuslike suuniste ja mõtete eest, mis olid suureks toeks töö valmimisel. Samuti tänab autor intervjuudes osalenud lasteaiaõpetajaid, kelle kogemuste ja teadmiste jagamine aitas oluliselt kaasa lõputöö koostamisele.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Marija Klink

/allkirjastatud digitaalselt/

13.05.2025

Kasutatud kirjandus

- Aavik, A.-L., Kivistik, K., Jurkov, K., Pertšjonok, A. (2024) Eestikeelsele haridusele üleminek Tartu linnas. Tartu: Balti Uuringute Instituut.
<https://doi.org/10.23657/8vvm-p713>
- Anniste, K., Kaldur, K., Kivistik, K., Koppel, K., Kunitsõn, N., Masso, M., Melesk, K., Murasov, M., Mägi, E., Pohla, T., Polynin, I., Seppel, K., Sepper, M-L., Shaharyar, N. ja Vetik, R. (2020) *Eesti ühiskonna lõimumise monitooring 2020*. Kultuuriministeerium
<https://www.kul.ee/sites/default/files/documents/2021-06/IntegratsiooniMonitooring2020.pdf>
- Argus, R., Rüütmaa, T., & Verschik, A. (2021). *Mitmekeelsus, esimese ja teise keele omandamine. Peamistest teooriatest, uuringutulemustest ja õpetamismeetoditest. Kirjandus ülevaade*. Tallinna Ülikool.
https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-10/mitmekeelsus-esimese-ja-teise-keele-omandamine-kirjandusulevaade_0.pdf
- Baird, P., & Argus, R. (2022). Eesti keelt teise keelena omandavate 7–8-aastaste laste kodusest keelekeskkonnast ja eesti keele oskusest. *Eesti Rakenduslingvistika Ühingu Aastaraamat*, 18, 75-95. doi:10.5128/ERYa18.05
- Elo, S., Kääriäinen, M., Kanste, O., Pölkki, T., Utriainen, K., & Kyngäs, H. (2014). Qualitative Content Analysis: A Focus on Trustworthiness. *SAGE Open*, 4(1), 1–10.
<https://doi.org/10.1177/2158244014522633>
- Eesti Keele Instituut. (s.a.). *Keelesamm*. <https://eki.ee/keelesamm/>
- E-koolikott. (s.a.). *LapsEST tehnoloogiaga rikastatud mängud lasteaedadele eesti keele õppeks*.
<https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/33608-LapsEST-tehnoloogiaga-rikastatud-mangud-lasteaedadele-eesti-keele-oppeks>
- Haridus- ja Teadusministeerium. (2007). *Euroopa keeleõppe raamdokument: õppimine, õpetamine ja hindamine*.
https://harno.ee/sites/default/files/documents/2021-06/euroopa_keelesõppe_raamdokument.pdf
- Haridus- ja Teadusministeerium. (2024a). *Eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskava 2022-2030 seletuskiri*.

https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-11/Eestikeelsele%20%C3%B5ppele%20%C3%BClemineku%20tegevuskava%202022_2030%20seletuskiri_2.pdf

Haridus- ja Teadusministeerium. (2024b). *Eestikeelsele haridusele üleminek*

<https://www.hm.ee/uleminek>

Haridus- ja Teadusministeerium. (2024c). *Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035.*

https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-09/eesti_haridusvaldkonna_arengukava_2035_seisuga_2020.03.27.pdf

Haridus- ja Teadusministeerium. (2024d). *Ülemineku õppevara.*

<https://www.hm.ee/eesti-keel-ja-voorkeeled/eesti-keel/ulemineku-oppevara#valik-metoodilisi-ma>

Haridus- ja Teadusministeerium. (s.a). *Projekt "Eestikeelne õpetaja haridusasutuses"*.

<https://harno.ee/eestikeelne-opetaja-haridusasutuses>

Haridus- ja Noorteamet. (2024). *Muu kodukeelega laps* <https://harno.ee/muu-kodukeelega-laps>

Haridussilm. (2024). *Haridustöötajad. Õpetajad.*

<https://haridussilm.ee/ee/tasemeharidus/haridustootajad/opetajad>

Harro-Loit, H., Kello, K., Lepik, K., Linno, M., Selg, M., & Strömpl, J. (2014). Intervjuu. V.

Kalmus, A. Masso, K. Rootalu ja T. Vihalemm (toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*

Henno, I., Jukk, H., Konstabel, K., Kraav, T., Kitsing, M., Lindemann, K., Lorenz, B.,

Puksand, H., Täht, K. (2023). *PISA 2022 EESTI TULEMUSED Eesti 15-aastaste õpilaste teadmised ja oskused matemaatikas, funktsionaalses lugemises ja loodusteadustes.* Trükikoda Auratrükk

Ida-Viru maakonna tervise- ja heaoluprofiil. (2020).

https://heaoluprofiil.tai.ee/images/IDA-VIRU_MAAKONNA_TERVISE-_JA_HEAO_LUPROFIIL_2020.pdf

Integratsiooni Sihtasutus. (s.a.). *Keelelähetus.* <https://www.integratsioon.ee/keelelahetus>

Keskpaik, S., Varik, P., & Õun, T. (2021). Lasteaiarühmade laste keeleoskuse hindamise

kokkuvõte. Tallinna Ülikooli Haridusteaduste instituut, *Pilootprojekt*

„Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeelega rühmas“ TRU20124 küsitluste kokkuvõte, lk 68-83.

https://www.hm.ee/sites/default/files/tro21124_raport_2020_kusitluste_kokkuvote.pdf

- Klaas-Lang, B., Praakli, K., Vender, D. (2023). Üleminek eestikeelsele õppele. Vene dominantkeelega Tartu lastevanemate hoiakute uurimisest. *Tallinna Ülikooli kirjastus*. DOI: <https://doi.org/10.22601/PET.2023.08.03>
- Kultuuriministeerium. (2022). *Sidus Eesti: lõimumine, sh kohanemine 2022-2025*. https://www.kul.ee/sites/default/files/documents/2022-02/L%C3%B5imumis_kohanemispogramm_2022_2025_kinnitamiseks.pdf
- Linno, M. (2020). Kodeerimine ja kategoriseerimine. M-L. Tikerperi (toim), *Kvalitatiivsed uurimismeetodid sotsiaalteadustes*. sisu.ut.ee/kvalitatiivne
- Luuk, M. (1997). *Eesti- ja venekeelse elanikonna võrdluses tööpuududm laste haridusvõimalused ja perede sissetulekud*. https://www.riigikogu.ee/msi_arhiiv/tel149.html
- Maiberg, L., & Kingisepp, L. (2017). *Rääkimine hõbe, kuulamine kuld. Juhised õpetajale, kes arendab kuulamisoskust lasteaias*. <https://kuulamineonkuld.ee/wp-content/uploads/2018/07/KUULAMINE-ON-KULD-LASTEAEED.pdf>
- OECD (2017), *Starting Strong 2017: Key OECD Indicators on Early Childhood Education and Care*, OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264276116-en>
- Padrik, M. ja Hallap, M. (2020). *Mitmekeelne erivajadusega õpilane koolis*. https://sisu.ut.ee/sites/default/files/ranne/files/kasiraamat_mitmekeelne_erivajadusega_opilane_koolis.pdf
- Paradis, J. (2023). Sources of Individual Differences in the Dual Language Development of Heritage Bilinguals. *Journal of Child Language*, 50(4), 793-817. <https://doi.org/10.1017/S0305000922000708>
- Pedaste, M., Kirss, L., Kitsnik, M. (2019). Ühtne Eesti kool – visioon tuleviku Eesti koolist. RITA-ränne projekt. https://sisu.ut.ee/sites/default/files/ranne/files/rita_teamakokkuvote_uhtnekool_28_03_2019.pdf
- Ray, M. (2018). Various roles of a teacher in an english language classroom. *An International Peer-Reviewed English Journal*, 3(4), 65-67
- Statistikaamet. (2020). *HT042: Koolieelsed lasteasutused maakonna ja aasta järgi*. https://andmed.stat.ee/et/stat/sotsiaalelu__haridus__alusharidus/HT042/table/tableViewLayout2

Koolieelsete lasteasutuste eestikeelsele õppele üleminek 26

Statistikaamet. (2021). *RLV 431: Rahvastik emakeele ja soo järgi (1979, 1989, 2000, 2011, 2021)*.

https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvaloendus__rel_vordlus__rahvastiku-demograafilise-d-ja-etno-kultuurilised-naitajad/RLV431

Statistikaamet. (2024). *RV0222U: Rahvastik soo, rahvuse ja maakonna järgi, jaanuar*.

https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvastik__rahvastikunaitajad-ja-koosseis__rahvaarv-ja-rahvastiku-koosseis/RV0222U

Strömpl, J. (2020). Üldmetodoloogilised küsimused. M-L. Tikerperi (toim), *Kvalitatiivsed uurimismeetodid sotsiaalteadustes*. sisu.ut.ee/kvalitatiivne

Tallinna Linnavalitsus. (s.a.). *Tallinna munitsipaalharidusasutuste eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskava*.

https://live.s3.teliahybridcloud.com/s3fs-public/inline-files/Linna%20tegevuskava_0.pdf

Tartu Linnavalitsus. (2022). *Eestikeelse hariduse tegevuskava Tartu linnas*.

<https://tartu.ee/sites/default/files/uploads/Haridus/Eesti%20keele%20tegevuskava%20Tartu.pdf>

Vihman, V-A. (2022). *Meie lapsel mitu keelt*. Haridus- ja Teadusministeerium.

Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikool.

Lisa 1. Intervjuu kava. Eesti keeles.

- **Sissejuhatavad küsimused.**

1. Kellena Te lasteaias töötate? Rääkige natukene endast/kooliteest/töoteest.

- **Mida arvavad vene emakeelega lasteaiaõpetajad eestikeelsele õppele üleminekust?**

1. Mida Te arvate eestikeelsele õppele üleminekust? Mida Te enne sellest teadsite? Kas Te selleks valmistusite ja kui jah, siis kuidas?
2. Kuivõrd Te peate eestikeelsele õppele üleminekut vajalikuks? Palun põhjendage.
3. Kas Teie arvates on Teie lasteaiaõpetajad piisavalt ettevalmistatud eestikeelsele õppele üleminekuks?
4. Mida saaks Teie lasteaed teha, et aidata parandada Teie või kolleegide valmisolekut?
5. Kuidas Te hinnate oma eesti keele oskust üldiselt? Kuidas see oskus on arenenud viimaste aastate jooksul?
6. Kas Te kavatsete oma eesti keele oskust edasi arendada, kui jah, siis kuidas ?

- **Millises seisnevad peamised takistused ja probleemid eestikeelsele õppele üleminekul?**

1. Millised probleemid ilmusid Teie töös seoses eestikeelsele õppele üleminekul?
2. Millised muudatused Teie töökorralduses on tekkinud seoses eestikeelsele õppele üleminekul? Kuidas need muudatused mõjutasid Teid ja Teie tööd?
3. Millised takistused ilmnesis lasteaias üldiselt?

- **Millised on positiivsed tegurid seoses eestikeelsele õppele üleminekul?**

1. Milliseid plusse Te näete seoses eestikeelsele õppele üleminekul?
2. Mida on positiivset annab eestikeelsele õppele üleminekul Teie enda töös?
3. Mida on positiivset annab eestikeelsele õppele üleminekul lastele/eesti riigi üldsusele laiemalt?
4. Millised on soovitusel Teil oma lasteaia juhtkonnale, õpetajatele, vanematele?
5. Millist abi või tuge ootate riigilt?

Lisa 2. Intervjuu kava. Vene keeles.

• Вводные вопросы.

1. Как у Вас проходит день?
2. Кем вы работаете в детском саду? Расскажите немного о себе/школьном пути/работе.

• Что думают русскоязычные воспитатели детских садов о переходе на эстонский язык?

1. Что Вы думаете о переходе на эстоноязычное обучение? Что Вы знали об этом раньше? Готовились ли Вы к этому, и если да, то как?
2. Насколько Вы считаете необходимым переход на эстоноязычное образование? Пожалуйста, объясните.
3. По Вашему мнению, воспитатели Вашего детского сада достаточно подготовлены к переходу на обучение на эстонском языке?
4. Что мог бы сделать Ваш детский сад, чтобы улучшить Вашу готовность или готовность Ваших коллег?
5. Как вы в целом оцениваете свое знание эстонского языка? Как этот навык развивался с годами?
6. Собираетесь ли вы и дальше развивать свои знания эстонского языка, и если да, то как?

• Каковы основные препятствия и проблемы при переходе на обучение на эстонском языке?

1. Какие проблемы появились в Вашей работе в связи с переходом на эстоноязычное обучение?
2. Какие изменения произошли в Вашей трудовой организации в связи с переходом на обучение на эстонском языке? Как эти изменения повлияли на Вас и Вашу работу?
3. С какими препятствиями в целом столкнулся Ваш детский сад?

• Каковы положительные стороны Вы видите в связи с переходом на обучение на эстонском языке?

1. Какие преимущества Вы видите в переходе на эстоноязычное обучение?
2. Какой положительный эффект от перехода на изучение эстонского языка появился в Вашей работе?

3. Что положительного дает переход на обучение на эстонском языке детям и в целом населению Эстонии?
4. Какие рекомендации вы дадите руководству, педагогам и родителям Вашего детского сада?
5. Какую помощь или поддержку Вы ожидаете от государства?

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Marija Klink,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose “Õpetajate arvamused koolieelsete lasteasutuste eestikeelsele õppele ülemineku kohta”,

mille juhendaja on Esta Sikkal,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Marija Klink

13.05.2025